
ЩРИХИ КЪМ ПОРТРЕТА НА ЕДИН УЧЕН



Така бих определил новоизлязлата книга на чл.-кор. проф. д.с.н. Стоян Михайлов „Интервюта“ (2017 г.). Както той сам споделя, това са интервюта, които е дал от 1970 г. до сега и отразяват неговите схващания, изложени в статии и книги, голяма част от които читателите познават добре. За щастие дълголетие-то на проф. Ст. Михайлов му е дало възможност да се роди и твори в условията на няколко епохи – капитализъм, социализъм и нов, див капитализъм, в условията на които, за съжаление, продължаваме да живеем. Темите на интервютата са толкова различни, че не позволяват каквото и да е групиране. Затова ще отбележим само някои от тях, които

хвърлят светлина върху научните, политическите и обществените изяви на автора.

В този смисъл определено възлово място заема интервюто с Петко Симеонов (сп. „Социологически проблеми“, кн. 4 – 5, 1988 г.). То е своеобразна рекапитулация на вече зрелия учен, социолог и политик чл.-кор. Ст. Михайлов. Спомените от детството в родното село Скравена разкриват условията, донякъде патриархални, но чисто човешки откровени и в най-

добрия смисъл романтични, в които се формира обликът на бъдещия учен. И сега проф. Ст. Михайлов с умиление разказва за хората, които са оказали влияние върху него, в училището на с. Скравена, в гимназията, и най-вече за приятелите от своите студентски години, а така също и срещата със своята бъдеща съпруга – светла ѝ памет! За онези, които я познавахме лично, тя ще остане завинаги чист и свят човек, без когото съдбата на учения щеше да бъде още по-драматична.

Асистентското място му отваря път към научната работа, а упоритият труд и талант го отвеждат към най-високите етажи в науката – член-кореспондент, професор, доктор на социологическите науки – това са все титли, получени заслужено, все неща, за които само детските мечти не стигат. Както авторът споделя, той не си е поставял за цел да прави партийна кариера, а още повече да стигне до секретар на ЦК на БКП. Където и да е бил по високите етажи на партийната йерархия, проф. Ст. Михайлов първо е защитававал своето място в науката и не е подценявал своето научно развитие. Това му прави голяма чест и защитава неговото достойнство на човек, който знае от къде е тръгнал и до къде може да стигне. Прозрял отрано недостатъците на партийната система, в която близо десет години той работи с надежда, че нещата ще се променят към добро, накрая получава като награда от Тодор Живков йезуитска гонка, преследване и заплахи, които обаче не успяват да сломят неговия горд дух и професионализъм. Беше трудно време, за което и сега, когато си спомням, се питам кому беше нужно всичко това. Но утешителният отговор за мен си остава това, което съм споделил и с него: че той е щастлив човек, защото приживе успя да познае кои са приятелите и кои – враговете. Става дума за онези недостойни колеги, „приятели“, които го чакаха уж случайно пред входа на ЦК, за да му се оплачат и да търсят подкрепа при решаването на своите лични проблеми, а когато над него надвисна опасността, когато го „освободиха“ от високия пост, при срещи на улицата минаваха на другия тротоар, случайно да не ги види някой и да доносичи за самите тях.

Да, така беше, такъв е понякога животът, но важно е духът да не пострада и целта на честния човек. За проф. Ст. Михайлов науката, научната работа се оказаха здравият пристан, от които той никога не се е отделил. Това могат да потвърдят поколения социолози, работили с него и под неговото мъдро ръководство. Но стига толкова подробности за живота на чл.-кор. Ст. Михайлов. Ще се опитам да насоча вниманието към онези неговии оценки в интервютата за политиката, социологията и социолозите, за поръчковите изследвания, за опасността от изчезването на българската нация, за скептицизма относно бъдещето на България, за вярата в марксизма и за опасността бездуховността да ни обрече да бъдем обслужващ персонал на Европа. Строги думи, строги мисли и оценки както за живковизма, така и за несъвършенството на новия български капитализъм, но

зад тях няма отчаяние и безпомощност, а по-скоро надежда, че всичко това няма да спре бъдещото позитивно развитие на нашата страна.

Надявам се, че всеки бъдещ читател на тази книга ще намери много близки до себе си мисли, оценки и тревоги за времето, в което живеем, за онова все още неясно „европейско бъдеще“, което ни се привижда някъде там, в далечината, – примамливо и неясно...

чл.-кор. проф. д.с.н. Димитър В. Димитров